

Fakulteten för ekonomi, kommunikation och IT

Sophie Björnberg

Facebook i undervisningen?

Gymnasieelevers attityder till att använda
Facebook som ett pedagogiskt verktyg i
undervisningen

Facebook in education?
High school students attitudes to using Facebook as
an pedagogical tool in education

Medie- och kommunikationsvetenskap
C-uppsats

Datum/Termin: 2012-03-14
Examinator: Lasse Högberg
Löpnnummer:

Abstract

The purpose of this paper has been to demonstrate high school students' attitudes to using Facebook in educational purpose, i.e. to show the *attitude* and the *perception* the students has towards the use of Facebook as an educational tool.

The main issue in this essay has been;

- In which way does high school students see Facebook fitted as an pedagogical tool in education?

To get a background on students' use and experience of Facebook has following questions been asked;

- How, and to what, do high school students use Facebook?
- What are students' views on the use of Facebook in education in relation to personal life/spare time?

Theories about learning and the new terms are emphasized, along with theories about the new audience and new privacy that come with new technology and social media. For example, the young network generation of today demands more innovative forms of learning styles and communication channels. Thus, IT is necessary to use in education to satisfy children and young people's need for digital skills both in school and at play. A socio-cultural perspective creates the basis in the theories, where learning by interaction is stressed.

A survey has been carried out to find out the attitude of high school students. 149 students from all three grade levels replied. The questionnaire was created in Google docs. The results show that students have a mixed view to whether Facebook would fit as an educational tool or not. When it comes to communicating and sharing content in the form of pictures and videos etc., students consider Facebook as suitable. When it comes to publishing their own created writings or receive comments by teachers and classmates high school students' answers that Facebook are less suitable.

Keywords: Facebook, educational tool, socio-cultural perspective.

Sammanfattning

Syftet med denna uppsats har varit att försöka påvisa gymnasieelevers attityder till att använda Facebook i undervisningen, dvs. vilken inställning *till* och uppfattning *om* eleverna har till Facebook som ett pedagogiskt verktyg.

Uppsatsens huvudfrågeställning har varit;

- Hur anser gymnasieelever att Facebook skulle passa som ett pedagogiskt verktyg i undervisningen?

För att få en bakgrund kring elevernas användning och erfarenheter av Facebook har följande frågor ställts;

- Hur och till vad använder gymnasieelever Facebook?
- Hur ser elever på användande av Facebook i undervisningen i förhållande till privatliv/fritid?

Teorier kring lärandet och dess nya villkor lyfts fram tillsammans med teorier kring den nya publiken och den nya privatasfären som följer med ny teknik och sociala medier. Till exempel kräver den unga nätgeneration andra former av inlärningsstilar och kommunikationsvägar. IT-redskap behövs således i undervisningen för att tillfredställa barn och ungdomars behov av digital kompetens såväl i skolan som på fritiden. Det sociokulturella perspektivet ligger till grund för teorierna, där lärande genom interaktion lyfts fram.

För att ta reda på gymnasieelevernas attityder har en enkätundersökning bland gymnasieelever gjorts. 149 elever från alla tre årskurser har svarat på enkäten som skapades i Google-docs. Resultaten visar på att eleverna har en blandad inställning till om Facebook skulle passa som ett pedagogiskt verktyg eller inte. När det gäller att kommunicera och dela material, t.ex. i form av bilder och videor, anser eleverna att Facebook lämpar sig bra. När det kommer till att publicera egna texter eller få kommentarer av lärare och klasskompisar anser gymnasieeleverna att Facebook inte skulle var lika passande.

Nyckelord: Facebook, pedagogiskt verktyg, sociokulturellt perspektiv.

1. INLEDNING	1
1.1 Problemområde	1
1.2 Bakgrund	2
1.2.1 Från grottmålningar till sociala medier	2
1.2.2 Facebook	3
1.2.3 Hur kan Facebook användas i skolan?	4
1.3 Begrepp och definitioner	5
1.4 Syfte och frågeställning	6
1.4 Avgränsningar	6
1.5 Disposition	7
2. TIDIGARE FORSKNING OCH TEORI	9
2.1 Tidigare forskning	9
2.2 Teoretiska utgångspunkter	12
2.2.1 Lärande	12
2.2.2 Redskap, IT och digital kompetens	13
2.2.3 Nya tekniker - nya inlärningsstilar	14
2.2.4 Ny publik	15
2.2.5 En ny privatsfär	16
3. METOD	17
3.1 Metodval	17
3.2 Insamlandet av material	17
2.3 Bortfall och svarsfrekvens	18
2.4 Validitet och reliabilitet	18
2.5 Enkätens utformning	20
2.6 Forskningsetiska överväganden	20
4. RESULTAT OCH ANALYS	22
4.1 Elevers Facebook-användande	22
4.2 Facebook i skolan	23
4.3 Facebook i delar av undervisningen	24
4.4 Facebook i undervisningen	27
5. SLUTSATS	30
5.1 Avslutande diskussion	33
5.2 Framtida forskning	34

1. Inledning

1.1 Problemområde

För många ungdomar har användandet av de sociala medierna blivit en naturlig del av deras vardag och den mest använda webbplatsen bland de sociala medierna är Facebook. I medierådets undersökning om *Ungdomar och integritet* från 2011 visar att 92 % av ungdomarna använder Facebook en gång i veckan eller oftare och 76 % besöker Facebook dagligen.¹ I skolans värld har Facebook generellt sett länge setts som en ”koncentrationsslukare”, som gör att eleverna hellre chattar, spelar spel eller lägger upp bilder med mera än att koncentrera sig på lektionernas innehåll och uppgifter. Detta har lett till diskussioner om när Facebook ska få användas eller om webbplatsen helt enkelt ska blockeras av skolans it-enhet. Skolornas negativa syn på Facebook har kanske sin grund i okunskap samt uppfattning om att det är en fritidssysselsättning som inte hör till skolans vardag.

Facebook är ett väletablerat fenomen i vårt samhälle idag och ett socialt medie som används av alla typer av människor i alla olika åldersgrupper.² Detta till skillnad från tidigare sociala plattformar på Internet, exempelvis Lunarstorm, som vanligen användes av ungdomar. Lärare är en grupp som självklart också finns på Facebook och en del av dem har funderat kring hur Facebook kan bjudas in i klassrummen istället för att stängas ute. Genom exempelvis lärarbloggar kan man läsa om hur lärarna använt Facebook och få tips och idéer om hur Facebook kan användas i undervisningen. I läroplanen för gymnasieskolan 2011 står det att skolans ansvar är att varje elev kan använda modern teknik för kunskapssökande, kommunikation, skapande och lärande.³ Facebook kan vara en representant för den moderna tekniken som hjälper elever att kommunicera och lära. Men frågan är om eleverna är beredda att använda Facebook som ett pedagogiskt verktyg i undervisningen, eller om de anser att Facebook är en del av deras fritid och privatliv som fördärvas om det istället blir en del av skolan. Jag vill i denna uppsats undersöka detta, då jag tror att Facebook och andra sociala medier i framtiden kommer att i större utsträckning bjudas in i undervisningen istället för att stängas ute.

¹ *Ungdomar och integritet 2011* s. 8-9

² Findahl, O. (2011) *Svenskar och Internet*, .se, s.18

³ *Läroplan för gymnasieskolan 2011*, Skolverket, s.6

1.2 Bakgrund

1.2.1 Från grottmålningar till sociala medier

Människan har sedan urminnes tider haft ett behov av att kommunicera med varandra, men kommunikationens form har sett annorlunda ut. Människans sätt att kommunicera började i stora drag med att vi kommunicerade genom kroppsspråk och enstaka läten för att senare utveckla dessa ljud till ett mer avancerat talspråk. Skiftspråket började med enklare grottmålningar för att sedan utvecklas till bokstäver och sammansatta ord och meningar. Både tal- och skriftspråket utvecklades för att det fanns ett behov av att dela med sig av information. Till en början kunde vi bara dela information med de personer som fanns fysiskt nära oss i rummet. Med grottmålningarna senare utvidgades rummet, då det fanns en chans att personer från närliggande platser kom och såg dessa och kunde ta del av informationen.

Människor har också haft ett behov av att upptäcka nya platser, träffa nya människor och på så vis också dela information med dem. Att memorera alla kunskaper, hacka in de i sten och bära runt på dem blev i längden svårt och teknisk utveckling ledde till att informationen kunde skrivas ner på papyrus och senare papper istället för sten. Tryckpressen ledde senare till att text lätt gick att kopiera och spridas till många och ännu senare kom telefonen som hjälpte till att utvidga vårt rum för kommunikation. Idag har våra datorer med Internet gjort att rummet för vår kommunikation innefattar hela världen. Med andra ord har den teknologiska och sociala utveckling påverkat hur vi kan ta del av information, kunskaper och färdigheter.⁴

Kommunikationen på Internet är idag betydande och vi använder de sociala medierna flitigt. Till skillnad från de ”äldre” medierna så som böcker, tidningar, radio och tv, som till stor del bara erbjuder envägskommunikation, så är de sociala medierna just sociala. Användarna i de sociala medierna kommunicerar med varandra, delar med sig av upplevelser, egna och andras åsikter, nyheter, bilder, filmer, skapar nätverk osv. På så vis blir mediet socialt. De sociala medierna ingår i begreppet Web 2.0, vilket är benämningen på medier där användarna själva genererar innehållet och samspelar med andra.⁵

⁴ Säljö R, (2000) *Lärande i praktiken Ett sociokulturellt perspektiv* s.13

⁵ <http://kollakallan.skolverket.se/socialamedier/artiklar/stakston/> 2011-11-25

De sociala medierna kan också användas till att skapa politiska debatter samt verka i kampen för demokrati och yttrandefrihet runt om i världen. Under den såkallade Arabiska våren 2011 användes de sociala medierna för att få ut information kring händelseförlopp till övriga världen. Genom Internet och de sociala medierna kan vem som helst få sin röst hörd.

1.2.2 Facebook

Facebook grundades 2004 och är det i särklass mest använda av dagens många sociala medier. Idag använder nästan en miljard⁶ människor världen runt Facebook och i Sverige har cirka hälften av befolkningen ett eget Facebook-konto⁷. Facebook är ett nätverk där man har en personlig *profilsida* och blir *vän* med andra användare, antingen personer man känner eller helt nya bekantskaper. På sin profilsida publicerar man information om sig själv som exempelvis bostadsort, födelsedag, musiksmak och fritidsintressen. Genom profilsidan kan man sedan dela med sig av bilder, texter, videoklipp med mera. Det man väljer att dela med sig av publiceras löpande i *loggen* på profilsidan och vännerna har sedan möjlighet att kommentera, *gilla* samt länka vidare publikationerna genom sina loggar. På loggen samlas också de inläggen vännerna skriver. Profilsidan går att begränsa med hjälp av sekretessinställningar beroende på vad man önskar dela med sig av samt till vilka vänner, bland annat kan bilder och statusuppdateringar göras osynliga för enskilda vänner. På loggen samlas även de *statusuppdateringar* som skrivs. Statusuppdateringar är korta inlägg som beskriver vad man för tillfället gör eller tänker på.

En Facebookfunktion som går att göra via GPS:en på sin Smartphone är att *checka in*, dvs. visa på vilken plats man för tillfället befinner sig. Detta har blivit en mycket populär funktion som används frekvent av Facebookanvändarna.

Vänners uppdateringar ser man genom *nyhetsflödet*, som är en samlingsplats för alla vänners uppdateringar och inlägg. Det går att direkt ifrån nyhetsflödet kommentera och gilla vännernas inlägg. På Facebook finns även en funktion där det går att skapa grupper, även här finns sekretessinställningar där man kan välja om en grupp ska vara offentlig eller om en privat inbjudan till krävs.

⁶ <http://www.socialbakers.com/facebook-statistics/> 2011-11-17

⁷ <http://www.socialbakers.com/facebook-statistics/sweden> 2011-11-17

2.1.3 Hur kan Facebook användas i skolan?

Facebook har följaktligen många funktioner och flera av dem skulle kunna användas i undervisningen. Exempel på erfarenheter kring hur Facebook har använts och tips på hur det kan användas för olika ändamål i undervisningen finns på nätet. Nacka gymnasium har exempelvis använt sig av Facebook för arrangera ett rollspel där eleverna fick skapa sig egna karaktärer på Facebook och uppmanades att reagera på fiktiva händelser genom att skriva kommentarer och statusuppdateringar på Facebook.⁸ Elevernas reflektioner kring att använda Facebook som arena för rollspel var övervägande positivt men viss problematik lyftes fram. Exempelvis upplevdes det hela som rörigt då de många inläggen gjorde så att det inte framgick vem som skrivit vad.⁹

Ett annat exempel är en lärare som testat att använda Facebook som redskap i en geografikurs på gymnasiet. Syftet med projektet var att eleverna tillsammans skulle skapa ett regionalgeografiskt arbete genom att varje elev under hela kursen lade upp texter om de land dem valt att arbeta med under kursen.¹⁰ Läraren såg Facebook som en bra plattform för den här typen av arbete då som han skrev ”Mina elever är vana att läsa ”allt” på Facebook och chansen att de läser varandras och mina kommentarer ökar.”¹¹ Lärarens utvärdering av projektet var dels att han tyckte att eleverna var bra på att läsa sina klasskompisars arbeten men även på att kommentera de. Han påpekar också att fuskandet med att skriva av varandra eller kopiera ifrån Internet i stort sätt försvann då alla elever märkte att inte bara läraren hade kontroll på vad de skrev utan också klasskompisarna. Läraren påpekar dock att Facebook egentligen inte är det optimala verktyget för att publicera uppgifter och elevernas texter då det fort blir svårt att hitta bland inläggen i loggen. Dock upplevde han att Facebook passade bra som plattform för att få igång diskussioner.¹²

⁸ http://pellepedagog.blogspot.com/2011_05_01_archive.html (2011-12-06)

⁹ Ibid. (2011-12-06)

¹⁰ <http://www.webmajjen.se/wordpress/ikt-i-skolan/facebook-i-skolan/> (2011-12-06)

¹¹ Ibid. (2011-12-06)

¹² Ibid. (2011-12-06)

1.3 Begrepp och definitioner

Nedan följer definitioner på ett antal begrepp som används i uppsatsen. Då uppsatsen är inriktad mot lärande i sociala medier så bör vissa begrepp kring lärandet och dess miljöer redas ut. Begreppen finns definierade i den förklarande texten nedan.

Pedagogiskt verktyg är ett redskap som används i undervisningen för att hjälpa eleverna i deras lärande. Pedagogiska verktyg kan exempelvis vara en lärobok eller ett datorprogram som är utvecklat för att hjälpa eleverna att lösa uppgifter. Pedagogiska verktyg behöver inte nödvändigtvis vara framtaget för just inläring och undervisningen utan kan vara vad som helst som på något sätt kan användas i undervisningen. Facebook har exempelvis många funktioner som lämpar sig att använda i undervisningen därför kan det ses som ett pedagogiskt verktyg. Dessa funktioner är exempelvis chatten där lärare och elever kan diskutera undervisningens innehåll, samt funktionen där det går att dela med sig av länkar och texter som kan vara en grund för undervisningen. Det går på så vis också att påstå att Facebook har en *Läropotential*, det vill säga att det finns möjligheter till att lära sig på Facebook. Detta trots att Facebook inte är utvecklat för lärande. Att Facebook innehar en läropotential innebär inte nödvändigtvis att eleverna lär sig genom detta, men det finns en potential till lärande.¹³

Det finns särskilda *lärplattformar/digitala lärmiljöer* som är utvecklade för att användas i undervisningen. Dessa plattformar/miljöer kräver att användarna har ett eget användarkonto med lösenord. På dessa kan det finnas begränsningar i vad olika användare kan se, exempelvis kan en klass eller en grupp ha sitt eget utrymme. Detta gör att man kan benämna en lärplattform/digital lärmiljö som ett digitalt klassrum där både diskussioner, inlämningar, och påminnelser m.m. kan ske, utan att hela skolan (eller världen) kan se. Exempel på lärplattformar är It´s Learning och First Class.

Synkrona och *asynkrona samtal* är två benämningar på kommunikation som kan föras i digitala rum. Synkrona samtal innebär att deltagarna i samtalet är ute på Internet samtidigt

¹³ Dysthe, O. (2003) Dialogperspektiv på elektroniska diskussioner (s.301) I: Dysthe O (red.) *Dialog, samspel och lärande*.

och har på så sätt en möjlighet att kommunicera med varandra direkt, via exempelvis en chatt.¹⁴

Ett asynkront samtal däremot innebär att kommunikationen kan ske oavsett om parterna är ute på Internet samtidigt eller inte, samt att ett inlägg kan skrivas när som.¹⁵ Exempel på detta är att en statusuppdatering på Facebook kan bli kommenterad flera dagar efter publiceringsdatumet.

1.4 Syfte och frågeställning

Att Facebook besöks av 76 % av ungdomarna dagligen¹⁶, visar på att Facebook är en lika viktig social arena som skolan. Varje social arena är dessutom en viktig lärmiljö.¹⁷ Eftersom Facebook är en så stor del av elevernas vardag, privatliv och fritidssysselsättning är det intressant att undersöka hur eleverna skulle ställa sig till att använda Facebook även i undervisningssyfte.

Syftet med denna uppsats blir följaktligen att undersöka, hur gymnasieelevers attityder till att använda Facebook som ett pedagogiskt verktyg i undervisningen ser ut. *Attityder* i detta fall syftar på gymnasieelevernas inställning *till* och uppfattning *om* hur Facebook skulle kunna användas i skolan.

Uppsatsens huvudfrågeställning är:

- Hur anser gymnasieelever att Facebook skulle passa som ett pedagogiskt verktyg i undervisningen?

Ytterligare frågor har ställts för att få en bredare syn på elevernas attityder, dessa är;

- Hur och till vad använder gymnasieelever Facebook?
- Hur ser gymnasieelever på användande av Facebook i undervisningen i förhållandet till privatliv/fritid?

1.4 Avgränsningar

Min undersökning avser endast att undersöka elevernas attityd till att använda Facebook i undervisningen. Lärarnas attityd till ämnet, som eventuellt kan påverka elevernas attityd, undersöks följaktligen inte. Anledningen till detta beror framförallt på två aspekter var av

¹⁴ Dysthe, O. (2003) Dialogperspektiv på elektroniska diskussioner (s.295) I: Dysthe O (red.) *Dialog, samspel och lärande*.

¹⁵ Ibid.

¹⁶ Ungdomar och integritet 2011 s.8

¹⁷ Säljö (2000) s.233

den ena är mitt eget intresse. Då jag utbildar mig till att bli lärare tycker jag att elevernas uppfattningar och tankar är viktigast att skapa sig en bild av. Den andra anledningen till att enkäten bara behandlar elevernas attityd är praktiskt. Det upplevdes enklare att få in 100-150 enkätsvar från elever än lika många från lärare då detta troligtvis skulle kräva mer tid.

1.5 Disposition

För att vidare förstå uppsatsens struktur kommer uppsatsen disposition att presenteras här.

Kapitel två i denna uppsats presenterar den tidigare forskningen samt de teoretiska utgångspunkterna. Bland den tidigare forskningen finns bland annat Dysthes undersökning om asynkrona samtal i elektroniska diskussioner tillsammans med forskning kring hur dagens generation lätt kan ta del av och lära sig i olika miljöer på Internet. Elevers användning av Facebook samt vad detta kan ha för roll i deras lärande finns också med under tidigare forskning. Slutligen presenteras den tidigare forskningen på lärares erfarenheter av att använda Facebook i undervisningen. I de teoretiska utgångspunkterna har lärandet och dess nya villkor genom ny teknik satts i fokus, som grund ligger ett sociokulturellt perspektiv som bygger på att lärande sker genom social interaktion.

Kapitel tre presenterar uppsatsens metodval, som föll på en kvantitativ enkätundersökning. Detta med anledning av att syftet är att undersöka gymnasieelevers attityder, vilket med fördel görs genom att samla in många elevers åsikter. Diskussioner kring urval, utformning av enkäten, bortfall och svarsfrekvens finns också med i kapitlet tillsammans med resonemang kring validitet, reliabilitet och etiska överväganden.

Enkätundersökningen gjorde i Google-docs och distribuerades till två gymnasieskolor i två mellanstora svenska städer. Enkätfrågorna behandlade bland annat vilka moment och delar av undervisningen Facebook skulle kunna användas till.

Kapitel fyra är uppsatsens resultat och analysdel som är uppdelad i fyra underrubriker; *Elevers Facebook-användande*, *Facebook i skolan*, *Facebook i delar av undervisningen* och *Facebook i undervisningen*. De två sistnämnda rubrikerna kan uppfattas som liknande med presenterar skilda ting. *Facebook i delar av undervisningen* presenterar enkätens frågor kring hur olika delar eller moment skulle kunna passa att använda i undervisningen medan *Facebook i undervisningen* presenterar elevernas generella inställning till Facebook som en del av undervisningen.

Uppsatsens slutsats presenteras i kapitel fem tillsammans med en avslutande diskussion kring vilka för och nackdelar det kan finnas med att använda Facebook i skolan. I detta kapitel finns även förslag på framtida forskning inom ämnet.

Slutsatsen kopplar ihop resultatet och analysen med tidigare forskning och de teoretiska utgångspunkterna.

2. Tidigare forskning och teori

2.1 Tidigare forskning

Olga Dysthe har skrivit artikeln *Dialogperspektiv på elektroniska diskussioner* i boken *Dialog, samspel och lärande*. I artikeln har hon analyserat asynkrona diskussioner mellan studenter och lärare som använder kommunikationsprogrammet ”Web Teach”. Studenterna och lärarna använde sig av programmet i en kurs i filosofi vid ett Australiensiskt universitet. Syftet med forskningen var att förstå de processer som uppstår i interaktionen. Dysthe studerade vilka faktorer som spelar in i inlärningspotentialen samt vilka krav som ställs på lärare och studenter när de istället kommunicerar elektroniskt och även hur undervisningen bäst organiseras i denna form.¹⁸ Dysthes resultat av analysen visar att asynkrona diskussioner på Internet kan fungera bra som inlärningsredskap. Dels engagerade sig studenterna i de andra studenternas inlägg och dels gav deras inlägg nya perspektiv på ämnet som diskuterades. Vissa studenter la dock mera tid på att yttra sin egen mening än att bygga vidare på andra studenters inlägg.¹⁹

Både dialogen med andra studenter samt att studenterna själva får uttrycka sin egen åsikt är viktig i lärapotentialen menar Dysthe, men påpekar att den främsta läroptentialen ligger i att kunna utgå från andras inlägg och generera ny förståelse. Dysthe radar upp tre faktorer som är viktiga för studenternas engagemang vid elektroniska diskussioner. Dessa är uppgiftens formulering, lärarens roll och deltagarnas symmetri.²⁰

Tanja Bosch, anställd vid Kapstadens universitet, har skrivit en artikel *Using online social networking for teaching and learning: Facebook use at the University of Cape Town*, som handlar om hur Facebook kan användas i undervisningen för lärande. Bosch menar att Facebook är ett av flera Web 2.0 verktyg som har funktioner som kan vara lämpliga att använda i undervisningen, samtidigt som dagens generation, den såkallade ”nät generationen” (*Net Geners*)²¹, har blivit ”immuna” mot traditionella undervisningsmetoder. Tillvägagångssättet för att söka och hämta information på Internet har idag lett till en förskjutning av inlärningsstilar, vilket skapar ett ökat behov av interaktiva miljöer för lärande.²²

¹⁸ Dysthe (red.) (2003) s. 295

¹⁹ Ibid. s.311-312

²⁰ Ibid. s.312

²¹ Även kallade ”digitala infödingar” (Digital Natives) Bosch, T. (2009) Using online social networking for teaching and learning: Facebook use at the University of Cape Town, s.196

²² Bosch (2009) s.196

Bosch gjorde en undersökning bland studenterna vid universitetet i Kapstadens som bland annat gick ut på att ta reda på hur och vad studenterna använder Facebook till och om Facebook har potential att bli en arena för lärande på Universitet.²³ Undersökningen bygger på en informell undersökning som visade att studenterna sällan använde universitetets lärplattform Vula²⁴, dock användes Facebook desto oftare. Detta ledde fram till den formella undersökningen.²⁵

Undersökningen genomfördes genom att analysera 150 studenters Facebookprofiler samt genom intervjuer med 50 studenter och 5 föreläsare som ofta hade kontakt med studenterna på Facebook.²⁶ Undersökningen visade att primärt använde studenterna (som var vänner med andra studenter) Facebook till att hålla reda på exempelvis tider, inlämningsuppgifter och annan kursinformation.²⁷ De studenter som var med i olika Facebookgrupper skapade för studierna menade att grupperna inte bara var bra till att dela med sig av undervisningsmaterial m.m. utan även för att föra diskussioner kring dessa, vilket de uppfattade som viktigt för lärandet.²⁸

De föreläsare som intervjuades ansåg att Facebook var en bra arena för studenterna att ställa frågor på som de annars inte ställt i klassrummet. Många frågor blev också besvarade genom Facebook vilket gjorde att föreläsningarna kunde bli mer effektiva. Genom Facebook kunde också elever från olika årskurser komma i kontakt med och lära sig av varandra.²⁹ Dock påpekar Bosch att Facebook har ett begränsat utbud av funktioner vilket gör att det inte är optimalt som en lärplattform.³⁰

I övrigt vill jag lyfta fram två kandidatuppsatser då dessa två befinner sig nära min egen undersökning. Den ena är Dag Söderlunds uppsats *Fråga på Facebook! – En studie av sex gymnasieelevers användning av ett socialt nätverk*. Uppsatsen utgår ifrån ett sociokulturellt perspektiv och handlar om hur sex gymnasieelever använder Facebook samt vilken roll detta spelar för deras lärande. Studien har gjorts genom observationer av vad eleverna

²³ Bosch (2009) s.186-187

²⁴ Vula är en variant på en lärplattform liknande It´s Learning och FirstClass

²⁵ Bosch (2009) s.186

²⁶ Ibid. s.187

²⁷ Ibid. s.195

²⁸ Ibid. s.195

²⁹ Ibid. s.195

³⁰ Ibid. s.197

skriver i sina statusuppdateringar. Författaren har sedan analyserat de statusuppdateringar som på något sätt behandlat skolan och undervisningen för att se hur de kan kopplas till elevernas lärande. Intervjuer med eleverna har också gjorts där de har fått reflektera över deras användande av Facebook och om hur de tänker sig att Facebook fungerar som en lärandeplattform.³¹ Studien visar på att eleverna tycker att det är viktigt att skolan finns representerad i sociala medier och att vinsterna med att använda sociala medier i skolan är den ständiga möjligheten till kommunikation mellan elever och andra elever, men också mellan elever och lärare. Tillgängligheten av kunskap ses också som en vinst.³² En av Söderlunds informanter säger exempelvis *"Sitter man fast med en fråga så skriver man bara det i en statusuppdatering... Så finns det de som kan någonting om det och så skriver de sina åsikter eller man bara pratar fram och tillbaka. Det är riktigt skönt att ha det."*³³

Söderlunds studie bygger på två andra kandidatuppsatser som också berör Facebook i skolan skrivna utifrån lärares perspektiv. En av dem är Swärds uppsats *Lärares erfarenheter av att använda sociala webben i undervisningen*. Uppsatsen är byggd kring två grundskolelärares erfarenheter av att använda sociala medier i undervisningen. Studien visar bland annat att lärarna valt att använda sociala medier i undervisningen för att eleverna ska träna på att samarbeta och lärarna vill lyfta in de sociala medierna som ett verktyg då det redan finns i elevernas vardag.³⁴ Som förslag på fortsatt forskning skriver Swärd *"Ett sätt att ge ytterligare perspektiv på användningen av sociala medier i undervisningen skulle vara att undersöka vad eleverna tycker om arbetsättet."*³⁵ Detta är vad jag i min uppsats kommer att undersöka. Även om Swärds uppsats handlar om elever och lärare i grundskolan i första hand så är gymnasieelevernas syn på detta självklart också intressant.

³¹ Söderlund, D. (2011) *Fråga på Facebook! - En studie av sex gymnasieelevers användning av ett socialt nätverk*. s.13

³² Ibid. s.25

³³ Ibid. s.23

³⁴ Swärd, E. (2010) *Lärares erfarenheter av att använda sociala webben i undervisningen* s.15

³⁵ Ibid. s.20

2.2 Teoretiska utgångspunkter

Denna uppsats kommer att utgå ifrån teorier kring lärande och dess nya villkor genom nya tekniker. Teorierna vilar på ett sociokulturellt perspektiv som utgår ifrån att lärande sker genom social interaktion. De teoretiska utgångspunkterna kommer också att beröra hur villkoren för den privata sfären förändrats.

2.2.1 Lärande

Genom ett sociokulturellt perspektiv ser man på lärandet som någonting som sker genom interaktion och kommunikation mellan människor. Detta då det är genom det sociala samspelet som vi skapar och delar med oss av vår världsbild som bidrar till lärande och utveckling.³⁶

Lärande handlar om, i en grundläggande mening, vad människor tar med sig från sociala situationer och sedan använder sig av detta i framtiden.³⁷ ”Det finns i varje trivialt samtal, handling eller händelse en möjlighet att individer eller grupper tar med sig någonting som man kommer att använda i en framtida situation”.³⁸ Men hur lärandet rent konkret går till är en gåta som vi troligtvis aldrig kommer få ett svar på. Det ska också sägas att det heller aldrig kommer att skapas en definitiv undervisningsmetod eller en teknologi som kan lösa lärandets problem. Tekniker, metoder och teknologier kan bara hjälpa till att ändra lärandets villkor, inte lösa gåtan.³⁹

Skolan ses ofta som den största och viktigaste förmedlaren av kunskap. Det må stämma men betyder inte att lärandet är begränsad till en skolmiljö. Lärande kan lika väl ske i andra miljöer där syftet inte är att förmedla kunskaper.⁴⁰ Lärande sker genom interaktion mellan människor och kan alltså ske var som helst. Den viktigaste läromiljön är den vardagliga interaktionen och det naturliga samtalet.⁴¹ Det är med andra ord nästintill oundvikligt att inte lära.⁴²

³⁶ Säljö (2000) s.232

³⁷ Ibid. s.13

³⁸ Ibid. s.13

³⁹ Ibid. s.12

⁴⁰ Ibid. s.12-13

⁴¹ Ibid. s.233

⁴² Ibid. s.235

2.2.2 Redskap, IT och digital kompetens

Inom det sociokulturella perspektivet är *redskap* viktiga vid inläring. Det finns traditionellt två typer av redskap; intellektuella och fysiska. Intellektuella redskap är mentala redskap som kunskaper om exempelvis hur man odlar potatis. Fysiska redskap, även kallade *artefakter*, är föremål som människorna har skapat som exempelvis spadar, böcker, datorer osv.⁴³ De redskap vi har tillgång till innehåller kunskaper från tidigare generation och genom att använda dessa får vi ta del av deras erfarenheter. På så vis blir kommunikationen och interaktionen mellan människorna viktig för lärandet.⁴⁴ Redskapen *medierar* lärande, vilket innebär att redskapen förmedlar lärandet.⁴⁵ Den viktigaste medierande redskapet är vårt språk.⁴⁶ När vi människor lär oss att behärska redskap kallas detta för *appropriering*.⁴⁷

Att använda redskap som datorer, e-post, sociala nätverk på Internet osv. kallas användning av informationsteknik, *IT*. Det är viktigt att alla kan använda dagens IT som en del av den *digitala kompetensen*. Digital kompetens är en nyckelkompetens för ett livslångt lärande. Definitionen av digital kompetens innefattar kunskaper i att använda teknik samt känna till deras roll i vardagen och arbetslivet.⁴⁸ Begreppet innefattar också ”att kunna söka, samla, bearbeta, producera, redovisa och förstå information.”⁴⁹ En av skolans uppgifter är att ge eleverna digital kompetens.⁵⁰

IT innehåller redskap som kan användas för stöd i läroprocesser på olika sätt. Tillgång till information, möjligheten att kommunicera samt interaktivitet är några exempel. Dessa faktorer kan spela roll för lärandet men är också ett hot mot den traditionella klassrumsinteraktionen då deltagandet i klassrummet kan se annorlunda ut.⁵¹ IT-redskap bör vara naturliga inslag i undervisningen som hjälper till att rusta eleverna för fortsatta studier, yrkesliv och delaktigheten i samhället.⁵² Det har varit svårt att få in informationsteknik som ett naturligt inslag i undervisningen och ofta går undervisningen ut

⁴³ Säljö (2005) s. 28

⁴⁴ Dysthe s. 45

⁴⁵ Säljö (2000) s. 81

⁴⁶ Ibid. s. 82

⁴⁷ Ibid. s. 152

⁴⁸ Myndigheten för skolutveckling, (2007) *Digitala lärresurser – möjligheter och utmaningar för skolan*, Östervåla: Myndigheten för skolutveckling s.23

⁴⁹ Ibid. s. 23

⁵⁰ Ibid.

⁵¹ Säljö (2000) s. 245-246

⁵² <http://www.skolinspektionen.se/sv/Tillsyn--granskning/Kvalitetsgranskning/Skolinspektionen-granskar-kvaliteten/IT-i-undervisningen/> (2012-04-01)

på att undervisa *om* istället för med hjälp *av* tekniken.⁵³ Att använda IT i undervisningen skapar ofta motivation då är något eleverna känner igen från sin vardag och hemmiljö.⁵⁴ Användningen av IT i skolan har inte utvecklats i samma takt som i det övriga samhället.⁵⁵

IT kan vara ett starkt pedagogiskt verktyg men potentialen i dem utnyttjas inte och de används ofta som isolerade verktyg bortkopplade från elevernas liv och lärande.⁵⁶ Därför är det viktigt att lärare lär sig att hantera IT för att kunna förstå och undervisa eleverna. Det är också viktigt att förstå *hur* eleverna använder IT. Eleverna lever stora delar av sina liv i sociala nätmiljöer och jämnåriga hjälper till att uppfostra varandra.⁵⁷ Elevernas sätt att tänka och kommunicera har traditionellt sätt byggt på att lärare och föräldrar finns närvarande vilket de sällan finns på samma sätt på Internet. Eleverna behöver vägledning i hur de ska kommunicera och söka information. Därför att det viktigt att vuxna lär sig hur elever använder och lär sig på Internet.⁵⁸

2.2.3 Nya tekniker - nya inlärningsstilar

Dagens elever tillhör den så kallade "Nät-generationen" (*Net Generation*) och lär sig annorlunda än tidigare generationer. Detta beror på att de som är uppvuxna med den digitala tekniken har ett annat sätt att tänka, kommunicera och lära.⁵⁹ De är mer oberoende och självständiga i sina inlärningsstilar och kan göra medvetna val utifrån vilka tekniker som fungerar bäst för dem att lära sig genom, exempelvis läsa föreläsningssanteckningar på nätet eller titta på interaktiva PowerPoint-presentationer m.m.⁶⁰ Några menar att nät-generationen behöver interaktiva miljöer att lära i, flera former av feedback och uppgifter som kräver olika resurser för att skapa meningsfullhet medan andra menar att nät-generationen också vill ha mer uppgifter som går att undersöka och är inte beredda att tro på allt som presenteras för dem.⁶¹ De nya inlärningsstilar kommer ifrån att nät-generationen är vana att söka och hämta information från Internet själva till skillnad från föregående generationer som fick information presenterat för sig av auktoriteter.⁶²

⁵³ Lärande och IT, (2009) Folke-Fichteius, M. (red.) s.23

⁵⁴ *Digitala lärresurser – möjligheter och utmaningar för skolan* (2007) s.23

⁵⁵ <http://www.skolinspektionen.se/sv/Tillsyn--granskning/Kvalitetsgranskning/Skolinspektionen-granskar-kvaliteten/IT-i-undervisningen/> (2012-04-01)

⁵⁶ Barnes, Marateo, Ferris (2007) s.3

⁵⁷ Hellström, A (2011) IT i två skolklasser (s.88) I: M. Alexandersson & T. Hansson (red.) *Unga nätmiljöer. Nya villkor för samarbete och lärande*. Lund: Studentlitteratur

⁵⁸ Ibid.

⁵⁹ Barnes, K., R. Marateo S. Ferris. 2007. *Teaching and learning with the Net Generation*. Innovate 3(4). s.1

⁶⁰ Ibid. s.2

⁶¹ Ibid.

⁶² Barnes, K., R. Marateo S. Ferris. 2007. *Teaching and learning with the Net Generation*. Innovate 3(4). s.2

Skolan hade förr nästintill ensamrätt på information och kunskapsinhämtningen skedde främst genom memorering och upprepning. Det eleverna lärde sig var distanserat och fragmenterat. Idag ser detta annorlunda ut och med hjälp av IT-redskapen ser begreppsbildningar och tankemönster ut på nya sätt.⁶³ Användningen av de medierande redskapen leder till nya typer av kommunikation, erfarenheter, lärande och utveckling. Dagens generation har egna sätt att omsätta personlig kunskap med hjälp av digitala redskap.⁶⁴ Kommunikationen via digitala redskap är viktigt och de använder tekniken för att hämta, lagra och sprida information.⁶⁵

2.2.4 Ny publik

Genom de nya teknikerna har inte bara villkoren för lärande och inlärningsstilarna ändrats, utan även villkoren för att få synas och höras. Idag kan elever motiveras genom att få sina skolarbeten publicerade på exempelvis en blogg, då de får en ”riktig” publik.⁶⁶ De texter m.m. som eleverna producerar har sällan någon riktigt mottagare annat än läraren, vilket gör att eleverna bara ser arbetet som en övning och blir inte motiverade.⁶⁷ Att publicera någonting på Internet som vem som helst läsa kan motivera eleverna samtidigt som de gärna vill göra bra ifrån sig på ett annat sätt än om bara läraren är mottagaren.⁶⁸

Det utrymme där publicering kan ske kallas ibland *det publika rummet*. Det publika rummet kan erbjuda både envägskommunikation genom webbtidning och webbradio, samtidigt som det kan erbjuda en tvåvägskommunikation genom diskussionsforum m.m.⁶⁹ Facebook är följaktligen ett offentligt rum som erbjuder tvåvägskommunikation. Att använda publika rum i lärandet kan både utveckla och motivera eleverna i deras lärande.⁷⁰

Självklart finns det skillnader hur elever känner för att utvidga sin publik till nya mottagare. Elever i de senare årskurserna verkar inte vara lika angelägna till att publicera texter som elever i de lägre klasserna. I alla fall inte när det gäller texter kring ämnen som eleverna känner att de har liten kunskap om från början. De tidigare årskurserna verkar mer

⁶³ Hellström, A (2011) IT i två skolklasser (s.89) I: M. Alexandersson & T. Hansson (red.) *Unga nätmiljöer. Nya villkor för samarbete och lärande*. Lund: Studentlitteratur

⁶⁴ Ibid. s.88

⁶⁵ Ibid.

⁶⁶ Åkerlund, D (2005) *7 B har ingen webbtidning Möjligheter och problem med att använda Internet för publicistiska arbetssätt i grundskola och gymnasium*. s.2

⁶⁷ Ibid. s.42

⁶⁸ Ibid. s.43

⁶⁹ Ibid. s.30

⁷⁰ Ibid. s.2

förlåtande över att texten kan innehålla fel och brister.⁷¹ Diskussioner med eleverna om de är villiga att lägga ut sina texter till en stor publik bör ske. En så pass stor exponering som sker på Internet kan innebära en risk i att få obalanserad kritik som för vissa elever kan vara svårt att ta.⁷² Man måste ha med sig att publicering i ett publikt rum på Internet innebär ett utlämnande för eleverna.⁷³

2.2.5 En ny privatsfär

Nya medier och företeelse på Internet har också lett till diskussioner kring identitet och integritet på Internet. Vad är okej och inte okej att dela med sig av på Internet? Vem är man på Internet och i det ”riktiga” livet? Idag utformar ungdomar nätverk på Internet där de skapar sig själva genom att vara och leva ut sig själva. Internet har blivit en arena där ungdomar kan testa och skapa sin identitet.⁷⁴ Och där ungdomar delar med sig av bilder, videor och bloggtexter för att uttrycka sig.⁷⁵ På Internet kan man vara anonym vilket skapar ett stort utrymme för att experimentera med sin identitet.⁷⁶ På Facebook är de flesta användare däremot inte anonyma då man uppmanas att använda sitt eget namn istället för ett så kallat nicknamn eller smeknamn. Möjligheten att testa sin identitet i olika grupper är ändå möjligt. På Facebook går det att välja vilken information som ska visas eller döljas för vilka vänner.

Tonåren är en känslig tid som bland annat innebär att ungdomar vill distansera sig från vuxna genom att skapa frizoner skiljda från vuxenvärlden. Dessa frizoner skapas idag på Internet.⁷⁷ Facebook tillhör elevernas vardag, fritid och kan vara en del av deras frizon. Att skolan och vuxenvärlden kommer för nära elevernas frizon kan eventuellt kännas integritetskränkande för eleverna. Alla har rätt att skydda sitt privatliv⁷⁸ och stora delar av elevernas privatliv finns på Facebook.

⁷¹ Åkerlund, D. (2011) Ungas lärande i sociala medier (s.32) I: M. Alexandersson & T. Hansson (red.) *Unga nätmiljöer. Nya villkor för samarbete och lärande*. Lund: Studentlitteratur

⁷² Baltzersen, R. (2011) Texten i en wikigemenskap (s.143) I: M. Alexandersson & T. Hansson (red.) *Unga nätmiljöer. Nya villkor för samarbete och lärande*. Lund: Studentlitteratur

⁷³ Åkerlund (2011) s. 32

⁷⁴ Alexandersson, M. (2011) Det nya Jaget (s.233) I: M. Alexandersson & T. Hansson (red.) *Unga nätmiljöer. Nya villkor för samarbete och lärande*. Lund: Studentlitteratur

⁷⁵ *Ungdomar och integritet 2009*, Datainspektionens rapport 2009:1s.8

⁷⁶ Alexandersson s. 239

⁷⁷ Hansson, T. (2011) Ungas lärande i sociala medier (s.66) I: M. Alexandersson & T. Hansson (red.) *Unga nätmiljöer. Nya villkor för samarbete och lärande*. Lund: Studentlitteratur

⁷⁸ http://www.skolverket.se/skolutveckling/vardegrund/allas_lika_varde/2.2358/ratten-till-integritet-1.127974 (2012-04-01)

3. Metod

3.1 Metodval

Den metod jag valt för denna undersökning är en kvantitativ enkätundersökning. Anledningen till detta är för att jag vill undersöka gymnasieelevers attityd till att använda Facebook som ett pedagogiskt verktyg i undervisningen. Då syftet är att undersöka attityden, alltså människors inställning till någonting, så görs detta bäst genom enkäter som når ut till många. En kvalitativ metod, som exempelvis intervjuer, hade enbart visat attityden hos ett fåtal individer vilket inte hade gett något statistiskt säkerställt resultat.⁷⁹

3.2 Insamlandet av material

Undersökningens population är gymnasieelever i alla de tre årskurserna. Urvalet i denna grupp gjordes till två gymnasieskolor i två mellanstora svenska städer. På den ena skolan nådde enkäten ut till alla skolans gymnasieprogram, (denna skola benämns vidare i studien som ”Skola A”). På den andra skolan nåddes endast ett begränsat antal elever i ett gymnasieprogram, (nämns vidare som ”Skola B”). Urvalet var från början tänkt att endast innehålla skolor från en och samma kommun, men då enbart en skola visade intresse av att låta sina elever vara med i undersökningen, och dessutom bara från ett gymnasieprogram var jag tvungen att söka mig till andra kommuner för att få en bredare undersökningsgrupp.

Kontakten med personerna som hjälpte mig att dela ut enkäten skedde först via telefon där undersökningens syfte m.m. presenterades, sedan skedde kontakten via e-mail för att skicka ut länken till enkäten. Eleverna fick kännedom av mitt syfte med undersökningen genom en kortare presentationstext i enkäten. (Se bilaga 1)

Tiden för undersökningen skedde mellan den 14 och 31 december 2011. Enkäten gjordes digitalt och utformades i Googel-docs. Anledningen till att enkäten gjordes digitalt berodde bland annat på att jag visste om att det inte skulle finnas möjlighet att åka ut till skolorna och lämna ut enkäten i pappersform samtidigt som anledningen också var att datahanteringen underlättas när undersökningen sker digitalt. I Google-docs kan man direkt få svaren både i exel-dokument samt sammanställda i diagram.

⁷⁹ Johansson, B, (2000) *Surveyundersökningar* (s.78) I: Ekström, M & Larsson, L (red.). *Metoder i kommunikationsvetenskap* Lund: Studentlitteratur

2.3 Bortfall och svarsfrekvens

Totalt svarade 162 elever på enkäten. Av dessa går 13 av svaren bort på grund av det interna bortfallet. Till interna bortfall räknas de som väljer att hoppa över frågor i enkäten.⁸⁰ Det interna bortfallet i denna undersökning berodde i några fall på att alla frågor inte var ifyllda och i några fall även på att svaren varit oseriöst ifyllda. Kvar blev 149 godkända enkätsvar.

Exklusive det interna bortfallet gick 38 av de svarade eleverna (25 %) på Skola B, och 111 a (75 %) på Skola A. Svarsfrekvensen på skolorna såg ut på följande sätt; Av Skola A:s totala elevantal som är 887 valde 295 elever att öppna mailet med länken till enkäten som lagts upp i på Skola A:s intranät. Av dessa valde 120 stycken att svara på enkäten. 9 av dessa föll bort på grund av det interna bortfallet, vilket ger en svarsfrekvens på 37 % i Skola A, av dem som visade något intresse och öppnade mailet. Den totala svarsfrekvensen för Skola A var 13,5% . I skola B nåddes 58 elever av enkäten på skolan genom att en lärare presenterade länken till enkäten för dem, av dessa svarade 42 elever. 4 av dessa svar ströks på grund av det interna bortfallet. Svarsfrekvensen på Skola B var 65 %.

Att så pass många elever har valt att inte svara kan bero på många saker. En anledning kan vara att dessa elever inte har Facebook och då ansåg att de inte har något att tillföra undersökningen. Då enkätens titel var ”Facebook i undervisningen” kanske vissa inte svarade för att de anser att Facebook inte bör vara en del i undervisningen. De som istället valde att svara kanske var elever som blev intresserade av ämnet och själva hade tänkt kring Facebook och skolan. Andra anledningar till att bortfallet blev högt kan bero på ointresse eller tidsbrist.⁸¹

På Skola B ”tipsades” eleverna om länken till enkäten genom en lärare som hade direktkontakt med eleverna. Distributionen av länken på Skola A skedde genom att den lades upp på intranätet av en administratör på skolan och endast ett fåtal lärare tipsade sina elever om att länken låg där. Detta kan förklara varför svarsfrekvensen var låg på skola A.

2.4 Validitet och reliabilitet

Min ena urvalsgrupp bestod av ett gymnasieprogram i Skola B. Jag var medveten om att detta kunde innebära att svaren på enkäten blev missvisande, då svaren enbart kom från ett

⁸⁰ Johansson (2000) s.87

⁸¹ Ibid. s.87

begränsat gymnasieprogram. Detta gymnasieprogram är dessutom inriktat på kommunikation och media vilket kan innebära att dessa elever generellt sett är mer intresserad av sociala medier och hur de kan användas i olika sammanhang. När svaren var inlämnade valde jag ändå att använda mig av dessa då det visade sig att svaren från denna grupp inte särskiljdes på något sätt jämfört med svaren från Skola A. Det var samtidigt i denna grupp som flest angav att de inte har ett Facebook-konto. Jag ser heller inga problem med att undersökningen har genomförts i två olika städer som därtill är olika stora då Facebook är ett så pass utbrett fenomen som inte är geografiskt bundet. På grund av att jag inte ser att det skulle vara några problem att respondenterna kommer från olika urvalsgrupper så kommer resultatet av enkätundersökningen att presenteras utan att grupperna skiljs åt.

Enkäten har besvarats av totalt 162 elever (149 efter bortfall), vilket räknas som ett acceptabelt antal svar för att resultatet ska vara statistiskt säkerställt. Eftersom jag fått in så många svar kan mina resultat ses som giltiga.

Personligen inte har jag inte varit med när enkäten har besvarats i och med detta finns det en risk att några av enkätfrågorna har missuppfattats av respondenterna. Detta hade kunnat undvikas om jag hade varit på plats när undersökningen skedde för att gå igenom enkäten och för att svara på eventuella frågor under tidens gång.

Enkätens frågor och svarsalternativ har vid ett flertal gånger reviderats för att ta reda på om frågorna och formuläret fungerar.⁸² En sen version av enkäten skickades ut som ett test till elever i en gymnasieklass i en annan stad än vad den slutgiltiga enkäten gjordes i, efter telefonkontakt med deras lärare. Läraren hade i mitt ställe en kortare utvärdering av enkäten där det framkom att ett par frågor hade varit svåra att förstå samt att utformningen av en fråga med olika värderade svarsalternativ varit svår att svara på. Dessa frågor och alternativ formulerades om och blev förhoppningsvis mer förståliga.

I bearbetningen av enkätens svar har jag, trots många revideringar av enkätens innehåll, stött på frågor som kan tolkas på flera sätt. I två frågor har jag frågat efter vad eleverna tycker om att få kommentarer av klasskompisar respektive lärare genom Facebook. Här var min tanke från början att ordet ”kommentarer” skulle syfta på kommentarer som i

⁸² Johansson(2000) s.96

diskussioner. När dessa frågor fick svar att Facebook inte skulle passa till detta började jag fundera på om ”kommentarer” istället här fick en annan innebörd, mer associerat till bedömning än Facebooks ”vanliga innebörd” av kommentarer, som kommer av att Facebook själva väljer att meddela användarna när de fått kommentarer från vänner osv.

2.5 Enkätens utformning

Enkäten innehåller, som sig bör, några demografiska frågor som behandlar bland annat kön, ålder, årskurs osv. Dessa frågor kommer sist i enkäten som ett avslut.⁸³ I början av enkäten kommer allmänna frågor som rör elevernas användande av Facebook, dessa är placerade i början av enkäten för att leda in och presentera ämnet för respondenterna.⁸⁴

Frågorna 10a och 10b utgör den största delen av enkäten. Frågorna har tillsammans tretton ”underfrågor” som besvaras med alternativen *passar inte alla*, *passar mindre bra*, *passar ganska bra*, *passar mycket bra*. (Se bilaga 1) Dessa frågor har utformats för att fånga den största delen av gymnasieelevernas attityder till att använda Facebook i undervisningen. Vidare finns några rakare frågor som har alternativen *positivt/negativt* samt *ja/nej*. (Se bilaga 1) Jag har medvetet valt att inte använda alternativet *vet ej*, då jag ville få eleverna att tänka efter och ta ställning. Detta är på både gott och ont, då elever som egentligen velat svara vet ej kanske istället bara klickar i ett annat svarsalternativ.⁸⁵

Tre av enkätfrågorna har med svarsalternativet ”övrigt” med plats för elevernas egna svar. De frågor med ett övrigt svarsalternativ berör vad eleverna gör på Facebook, vad som har diskuterats kring Facebook i skolan samt i vilka ämnen som Facebook skulle passa att använda. Anledningen till att ha ett fält för övriga svar är för att undvika att stämpla svarsalternativen som legitima. Genom att ha ett öppet fält visar man att alla svar är tillåtna.⁸⁶

2.6 Forskningsetiska överväganden

Enkäten har varit frivillig att svara på och svaren har varit helt anonyma. Det enda som är specifikt för varje enkätsvar är den elektroniska tidstämpeln som görs i programmet Google-docs. Det fanns ingen möjlighet för vare sig mig eller någon annan att ta reda på vem som svarat vad i enkäten. Eleverna som medverkade i undersökningen fick reda på att enkäten var frivillig och anonym att svara på genom den kortare informationstexten som

⁸³ Johansson(2000) s.94

⁸⁴ Ibid. s.94-95

⁸⁵ Ibid. s.99

⁸⁶ Ibid. s.95

presenterades i början av enkäten. Deltagare i en undersökning har alltid rätt att själva bestämma om de vill vara med i undersökningen eller inte.⁸⁷

Då min enkät har berört elever från alla tre årskurser i gymnasiet innebär detta att elever i åldern 16-19 har svarat på enkäten. Några av dessa är alltså omyndiga och eventuellt hade ett godkännande från föräldrarna behövts. Men då enkäten var frivillig och anonym samt inte innehåller känsliga frågor kring familjeliv eller liknande ansåg jag att eleverna själva kunde avgöra om de ville svara på enkäten eller inte. Samtycke från förälder/vårdnadshavare behövs sällan om personen är över 15 år.⁸⁸

⁸⁷ *Forskningsetiska principer inom humanistisk-samhällsvetenskaplig forskning*, Vetenskapsrådet (2002) s.9

⁸⁸ *Ibid.* s.9

4. Resultat och analys

Här kommer enkätundersökningen resultat tillsammans med analys presenteras under rubrikerna; *Elevers Facebook-användande*, *Facebook i skolan*, *Facebook i delar av undervisningen* och *Facebook i undervisningen*.

4.1 Elevers Facebook-användande

För att få reda på elevernas attityd till att använda Facebook i undervisningen ville jag först skapa mig en bild över hur elevernas användande av Facebook egentligen ser ut. Det visade sig att 94 % av de eleverna som svarade på enkäten har ett Facebook-konto. Majoriteten av dessa, (51 %), lägger ner mellan 0-2 timmar på Facebook dagligen och samtidigt lägger 34 % av eleverna ner mellan 2-5 timmar. De flesta elever använder Facebook mestadels på datorn, men en tredjedel uppger att de även använder Facebook på mobilen. Facebook används vanligast i hemmet. Relativt få, (17 %), anger att de använder Facebook i skolan. Dessa resultat visar följaktligen på att Facebook är ett fenomen som tillhör elevernas vardag och som upptar mycket av deras tid. Facebook finns hemma, i skolan och ständigt i mobilen.

Vidare i undersökningen ville jag ta reda på vad eleverna använder Facebook till dvs. vilka av de Facebookfunktioner som eleverna använder sig av mest. Detta för att på så sätt få en inblick i vilka funktioner de känner sig mest bekväma med att använda samt om de verkar vara beredda på att generera eget innehåll eller diskutera andras. En sammanställning av vilka funktioner eleverna använder på Facebook finns i tabellen nedan. (Då eleverna har kunnat kryssa för flera svar på samma fråga blir den totala procentsatsen mer än 100 %.)

Tabell 1: Fördelning över vilka funktioner eleverna använder mest

Vad använder du Facebook till?	%
Gilla inlägg/grupper	67 %
Kommentera andras statusar/bilder/inlägg	64 %
Skriva statusuppdateringar	41 %
Lägg upp bilder/filmer	38 %
Göra inlägg på andras sidor	33 %
”Checka in”	32 %
Dela med dig av länkar/videoklipp	30 %
Skriva inlägg i grupper	28 %
Övrigt	21 %
Spela spel	15 %
Skapa/administrera grupper	10 %

Källa: Enkätundersökning genomförd i december 2011

Följaktligen använder eleverna främst Facebook till att diskutera sådant som andra användare har skapat, detta genom att ”gilla” och kommentera. Vidare ägnar sig eleverna åt att generera eget innehåll genom att lägga upp bilder/filmer, göra inlägg på andras sidor samt dela med sig av länkar/videoklipp. Eleverna är också angelägna om att dela med sig av vad de gör och var de befinner sig, detta genom att skriva statusuppdateringar och ”checka in”

De funktioner som var minst populära var att skapa och administrera grupper samt att spela spel. Kanske kan detta bero på att de flesta grupperna kring musikgrupper, idrottslag osv. som eleverna kan tänkas vara intresserade av redan finns, så behovet av att skapa nya finns därmed inte. Att spela spel också är mindre populärt kan i sin tur bero på att det finns andra sidor som enbart erbjuder spel och kan på så vis kanske hålla en högre kvalitet.

Många svar hamnade i kategorin övrigt och där visade det sig att många använder Facebook till att ”chatta” med vänner. Vidare i kategorin övrigt fanns svaren att Facebook används till att vara social rent allmänt. Några av svaren löd bland annat; ”Uppdatera mig och vara social med andra”, ”Titta vad som händer”, ”Hålla reda på evenemang”. Facebook används alltså av dessa personer för att ”hänga” med i det sociala livet samt att det är på Facebook man får reda på vad som händer och när. Detta i sig är intressant, kanske känner sig dessa elever tvingade till att använda Facebook bara för att inte riskera att missa för mycket i det sociala livet. Kanske hamnar man utanför gruppen/klassen om alla andra diskuterar och pratar om saker som händer på Facebook.

4.2 Facebook i skolan

Då den allmänna diskussionen länge har handlat om huruvida Facebook ska få användas under skoltid eller inte så ville jag även här få en bild av om Facebook har diskuterats och i sådana fall vad som diskuterats. Det visade sig att 66 % av eleverna inte har diskuterat Facebook tillsammans med lärare. De 34 % som däremot hade deltagit i en diskussion uppger att diskussionerna i första hand handlat om när Facebook får eller inte får användas i skolan. Endast 5 % anger att de har varit med om att det diskuterats huruvida Facebook kan användas i undervisningen.

I övrigt-kategorin framkom det flera ämnen som diskuterats, bland annat; ”Vad Facebook har för betydelse i våra liv”, ”Som en allmän diskussion”, ”Ej använda Facebook under lektionstid”.

Det kan tyckas att resultatet på dessa frågor rörande diskussioner kring Facebook är märkliga. Att ett sådant stort fenomen som Facebook ändå är, och visat sig vara i denna undersökning, sällan verkar diskuteras i skolorna. Kan detta bero på ointresse från lärarnas sida att lyfta upp viktiga aspekter ur elevernas liv. Eller är det en okunskap i hur viktigt Facebook kan vara i elevernas liv. En elev i undersökningen har dock varit med om att diskutera vad Facebook har för betydelse för deras liv. En diskussion som egentligen borde vara lika självklar som betydelsen av att eleverna ingår i andra sociala sammanhang så som föreningar osv.

På frågan om eleverna någon gång har använt ett socialt medie i undervisningen uppger 60 % att de gjort det. De flesta av svaren på följdfrågan om vilket eller vilka medier som använts i undervisningen är YouTube, Facebook och bloggar. En person svarade att de använder sig av något som heter Bryggan och i beskrivningen framgår att det är en liknande lärplattform som First Class och It's learning som många skolor använder sig av. Det vill säga en sluten lärplattform där uppgifter kan läggas upp och lämnas in och där det även går att chatta, skicka meddelanden osv.

Majoriteten bland svaren har legat på blogg och YouTube. Kanske är dessa sociala medier mer ”inarbetade” och erkända att använda. Ett fåtal av dem som har uppgivit att de har använt Facebook i undervisningen har skrivit att de då har rört sig om att klassen har en egen Facebook-grupp.

4.3 Facebook i delar av undervisningen

Vidare i undersökningen och det egentliga huvudsyftet i uppsatsen var att ta reda på elevernas attityd till att använda Facebook som ett pedagogiskt verktyg i undervisningen. Denna fråga har försökt besvarats genom tretton frågor som haft svarsalternativen ”passar inte alls”, ”passar mindre bra”, ”passar ganska bra”, ”passar mycket bra”. Genom att eleverna fått värdera påståendena rörande Facebook i undervisningen anser jag att en bild av elevernas attityd kring detta kan urskiljas.

Det visade sig att eleverna var generellt sett var positiva till nio av de tretton momenten som fanns som förslag. Med positiva i de här fallen menar jag de svar som har fallit på antingen alternativen ”passar ganska bra” eller ”passar mycket bra”. Jag har tittat på vad resultatet blev totalt för dessa två svarsalternativ och sammanställt dessa i följande tabell. (Då eleverna har kunnat kryssa för flera svar på samma fråga blir den totala procentsatsen mer än 100 %.)

Tabell 2: Sammanställning av vilka delar i undervisningen eleverna var positivt inställda till

I vilka delar av undervisningen skulle Facebook passa att använda?	%
Att ha en Facebook-grupp för hela klassen	89 %
Ställa frågor till klasskompisar	87 %
Få påminnelser av läxor/prov	81 %
Att ha en Facebook-grupp vid grupparbeten	80 %
Ställa frågor till lärare	77 %
Att läraren delar med sig av material (T.ex. länkar)	75 %
Kommunicera med andra klasser	64 %
Kommunicera med andra skolor	63 %
Att lärare lägger ut uppgifter	55 %

Källa: Enkätundersökning genomförd i december 2011

Eleverna är alltså mest positivt inställda till att använda Facebook för att samla gruppen eller klassen i en Facebook-grupp. Detta kan ha praktiska fördelar då en fråga kan läggas ut till många personer samtidigt, och chansen är stor att någon inom gruppen kan svaret. Frågorna kan kanske röra både praktiska saker som var man hittar viss information, men kan kanske också handla om att fråga efter rena fakta.

I en annan fråga i enkäten som frågade om eleverna tidigare fått använda något socialt medie i undervisningen svarade några elever att klassen har en Facebook-grupp. Kanske är eleverna mest bekanta med att Facebook lyfts in i undervisningen på detta sätt.

Att ställa frågor till klasskompisar är också populär och lite längre ner på listan kommer att ställa frågor till lärare. Att ”Ställa frågor till lärare” hamnar lite längre ner på listan kan eventuellt bero på att man förutsätter att lärarna inte finns på Facebook. Detta skulle dock emotsättas av att eleverna skulle tycka att Facebook skulle vara en bra plattform att få påminnelser av läxor/prov genom men också att de tycker att Facebook skulle passa till att läraren delar med sig av material rörande undervisningen.

Längst ner på listan över vad som skulle vara positivt att använda Facebook till hamnar ”Att läraren lägger ut uppgifter”. Eventuellt tycker eleverna att Facebooks funktioner inte passar för att lägga upp längre texter utan mer lämpar sig för kortare inlägg och kommentarer.

”Kommunicera med andra klasser” och ”Kommunicera med andra skolor” hamnar långt ner på listan. Eventuellt sker inte någon sådan kommunikation på annat vis så att eleverna inte reflekterat över om det skulle underlättas eller passa att använda Facebook till det.

Vidare resultat på de tretton värderingsfrågor som skulle besvara frågan kring attityd kommer de frågor som eleverna hade en lite negativare syn på. I tabellen nedan har jag sammanställt de frågor där eleverna svarade antingen ”passar mindre bra” och passar ”ganska bra” på. (Då eleverna har kunnat kryssa för flera svar på samma fråga blir den totala procentsatsen mer än 100 %.)

Tabell 3: Sammanställning av vilka delar i undervisningen eleverna var mindre positivt inställda till

I vilka delar av undervisningen skulle Facebook passa att använda?	%
Skriva loggbok, processdagbok	59 %
Få kommentarer av lärare	59 %
Få kommentarer av klasskompisar	61 %

Källa: Enkätundersökning genomförd i december 2011

Den kvarvarande frågan av de tretton frågorna är frågan om Facebook skulle passa för att publicera färdiga uppgifter. De övervägande svaren på denna fråga las på alternativen ”passar inte alls” och ”passar mindre bra”. 62 % av svaren hamnade på dessa alternativ och den enda frågan som fick flest svar på de negativare alternativen.

Vad dessa fyra frågor, som får beskrivas som frågor som eleverna har en negativare inställning till, visar på att eleverna inte är beredda att få kommentarer på sina arbeten och inte heller publicera dem eller dela med sig av processen bakom. På Facebook kan i stort sätt alla läsa varandras inlägg och kommentarer m.m. (i alla fall om man är vänner med varandra). Det kan kanske vara jobbigt för eleverna att visa upp vad man har gjort och håller på att göra, som en processdagbok innebär. Det kan också vara känsligt att få kommentarer på sina arbeten av lärare och klasskompisar, just för att ”alla” kan läsa dessa.

Kommentarerna kanske också, i synnerhet de från lärare, kan ses som en form av bedömning som man vill hålla mellan läraren och sig själv.

Generellt tycker alltså eleverna att Facebook lämpar sig bäst för slutna grupper, kunna ställa frågor samt få påminnelser samtidigt som eleverna tycker att Facebook passar sämre till att dela med sig av sina arbeten och arbetsprocesser och få kommentarer.

4.4 Facebook i undervisningen

För att få en bild av vad eleverna egentligen tycker om att använda Facebook i skolan och undervisningen, ställdes frågor kring detta i enkäten.

En av frågorna löd; ”Hur skulle du tycka det vore att använda Facebook i undervisningen?”. Svaren på denna fråga blev relativt jämna men majoriteten (52 %) tyckte att det skulle vara negativt att använda Facebook i undervisningen. Dock betyder det att 48 % är positivt inställda till användandet. De tidigare resultaten angående användningen av Facebook i olika delar av undervisningen visar på att eleverna generellt är positiva till de flesta av förslagen som fanns med i enkäten.

Den relativt jämna men ändå övervägande negativa syn på att använda Facebook i undervisningen kanske hänger ihop med frågan ”Tycker du att Facebook är något som bara bör användas på fritiden?”. På denna fråga svarade hela 62 % att Facebook hör fritiden till. Undersökningen visar dock inte varför de anser det. Kanske kan det bero på att Facebook för dem är en social plattform där de inte vill blanda in skolan. En annan spekulation är att det beror på att de tycker Facebook är en dålig plattform för lärande.

Eleverna fick också frågan hur de skulle ställa sig till att använda sitt privata Facebook-konto eller ett specifikt ”skolkonto” om Facebook skulle användas i undervisningen. 56 % menade att de helst skulle använda ett skolkonto, men 44 % var ändå beredda att använda sitt privata konto. En faktor till att så många är beredda att använda sitt privata konto för skolarbeten kan bero på att det går att göra justeringar i sekretessinställningarna. Eleverna kanske tänker att det går att ”stänga ute” lärare och de elever man egentligen inte vill bara vän med, men ändå inte uteslutas från gemenskapen.

Just diskussioner om huruvida elever och lärare ska vara vänner på Facebook eller ej har varit många, en liknande diskussion gällande om det är okej att ha sin chef på Facebook. I

undersökningen visade det sig att 85 % av eleverna inte är vän med sin lärare på Facebook, men 83 % skulle tycka att det vore positivt att lärare skulle finnas tillgängliga på Facebook för att svara på frågor. Undersökning visar inte på om fler elever vill vara vän med sina lärare eller varför inte fler är det idag.

I enkäten fick eleverna också svara på vilka ämnen de tror att Facebook skulle passa att användas i. De svarsalternativ som jag listat upp är de kärnämnen som finns. Det visade sig att de flesta tycker att svenska är det ämne som lämpar sig bäst att använda Facebook till. Minst lämpligt för Facebook tyckte de att matematik är. (Då eleverna har kunnat kryssa för flera svar på samma fråga blir den totala procentsatsen mer än 100 %.)

Tabell 4: Sammanställning av vilka ämnen eleverna tror att Facebook skulle passa att användas i

I vilka ämnen tror du det skulle passa att använda Facebook?	%
Svenska	64 %
Samhällskunskap	60 %
Engelska	56 %
Historia	46 %
Övriga ämnen	30 %
Matematik	19 %

Källa: Enkätundersökning genomförd i december 2011

Att svenska hamnar högst upp på listan kan bero på att svenska är ett ämne som förknippas med att kunna uttrycka sig i skriftligt samt att kunna diskutera och argumentera, och att det då skulle passa att använda Facebook för de momenten. Matematik är traditionellt ett ämne där undervisningen ses som enformig och där kreativiteten om hur matematik kan förmedlas inte är så stor.

I kategorin övriga ämnen så har några förslag varit att Facebook kan användas ibland annat ”bildrelaterade ämnen”, ”teater” och ”programmering, datorkunskap och CAD”. Den som har svarat bildrelaterade ämnen kanske tänker sig att Facebook kan användas till att diskutera klasskompisarnas bilder som skapas under lektionstid eller att man använder Facebook för att göra bildanalyser på andras bilder. Svaret teater är också intressant, kanske tänkte denna att det går att göra någon form av rollspel eller liknande. I programmering, datorkunskap och CAD skulle man kunna tänka att eleverna kan använda Facebook till att ställa frågor om koder och annan teknik.

Några har också använt övrigt-fältet till att lämna en kommentar på vad de allmänt tycker om att använda Facebook i skolan, exempelvis skriver någon ”Anser att det är något negativt som skapar dålig koncentration” och en annan skriver ”Inget av dom, vi har ju böcker”. De flesta svaren i övrigt kategorin är ”inget ämne” eller ”inget alls”.

5. Slutsats

Först kommer de två fördjupningsfrågorna att besvaras. Dessa frågor var; Hur och till vad använder gymnasieelever Facebook? Hur ser elever på användande av Facebook i undervisningen i förhållande till privatliv/fritid? Vidare kommer uppsatsens huvudfråga att besvaras, vilken var; Hur anser gymnasieelever att Facebook skulle passa som ett pedagogiskt verktyg i undervisningen?

Facebook är ett vardagligt fenomen i gymnasieelevers vardag. De allra flesta i undersökningen har ett Facebook-konto och mycket tid spenderas på Facebook dagligen. Facebook används till att skaffa sig ”koll på” och ”hänga med” i det sociala livet. Detta gör de genom att chatta, kommentera varandras statusuppdateringar, lägga upp bilder/filmer m.m. Facebook är en viktig social arena för eleverna där de kan bygga och experimentera med sin identitet.⁸⁹ Facebook är också en viktig informell lärmiljö för eleverna då de lär sig genom interagera med varandra.⁹⁰

Lik studenterna i Borsch tidigare forskning visar eleverna i denna undersökning att de gärna använder Facebook till att sköta praktiska saker när det gäller undervisningen.⁹¹ ”Få påminnelser om läxor/prov” och ”Ställa frågor till klasskompisar och lärare” hamnar högt på listan över sådant som eleverna anser att Facebook skulle passa för i undervisningen.

Söderlunds resultat över elevers reflektioner kring Facebook som en lärandeplattform visar att eleverna ansåg att vinsten med att använda Facebook i undervisningen framförallt skulle vara den ständiga möjligheten till kommunikation mellan eleverna samt mellan eleverna och lärarna.⁹² Resultat visar på liknande tendenser då eleverna skulle se det som positivt om lärare fanns på Facebook för att kunna svara på frågor samtidigt som de tycker att Facebook skulle vara ett hjälpmedel för att ställa frågor till klasskompisar. Detta i sin tur visar på att eleverna är beredda att ingå i diskussioner för att fördjupa sitt lärande och vinna mer kunskap.

⁸⁹ Alexandersson, M. (2011) Det nya jaget (s.233) I:M. Alexandersson & T. Hansson (red.) Unga nätmiljöer. Nya villkor för samarbete och lärande. Lund: Studentlitteratur

⁹⁰ Säljö (2000) s.233

⁹¹ Bosch (2009) s.195

⁹² Söderlund (2011) s.25

Eleverna i denna undersökning är överens om att Facebook är en bra kanal för att kommunicera med varandra och lärare. De anser dock inte att Facebook bör användas för publicering av egna skoltexter. Undersökning visar att eleverna anser att det skulle vara negativt att publicera skoltexter på Facebook samt att Facebook inte skulle passa till att publicera färdiga uppgifter på. Denna undersökning visar dock inte orsaken till varför eleverna tycker på detta sätt. Anser de att Facebook är en dålig kanal rent tekniskt och logistiskt för att lägga upp material på? Eller tycker de rent allmänt att det är obekvämt att publicera skoltexter och Facebook skulle inte vara något undantag för detta?

Dysthes undersökning, som gick ut på att analysera asynkrona diskussioner mellan studenter och lärare i programmet ”Web Teach”, visade på att studenterna engagerade sig i de andra studenternas inlägg och fyllde på med ytterligare perspektiv. Dysthe menar att den främsta läropotentialen ligger i att kunna utgå ifrån andras inlägg och generera ny förståelse.⁹³ Denna undersökning har inte analyserat elevernas diskussioner, men resultaten visar att eleverna inte är främmande för att kommentera andras inlägg m.m. det vill säga föra en typ av diskussion. Eleverna, som tidigare nämnts, tycker dock inte att Facebook passar till att få kommentarer av lärare och klasskompisar. Detta kan bero på att ”få kommentarer” associeras mer till bedömning än diskussion. Fråga angående kommentarerna kan tolkas tvetydigt och kanske borde frågan ha omformulerats för att bättre besvarat frågan dvs. att kommentarer hade bytts ut mot diskussion i svarsalternativet.

Att publicera något i det publika rummet innebär alltid ett utlämnande.⁹⁴ Lika mycket som det kan motivera elever att producera texter för en utomstående publik kan de också vara otäckta. Exponering för en stor publik kan bidra till obalanserad kritik som kan vara svår för elever att ta. Därför är diskussioner till publicering att föredra.⁹⁵ Många elever i de högre årskurserna är inte bekväma med att publicera sina texter på Internet. Oftast beror det på att de inte känner sig bekväma med ämnet eller anser att deras texter innehåller för mycket brister. Något som elever i längre årskurser verkar ha mindre problem samt är mer förlåtande över.⁹⁶

⁹³ Dysthe (red.) (2003) s.312

⁹⁴ Åkerlund (2011) s. 32

⁹⁵ Baltzersen (2011) s. 143

⁹⁶ Åkerlund, D. (2011) Ungas lärande i sociala medier (s.32) I: M. Alexandersson & T. Hansson (red.) *Unga nätmiljöer. Nya villkor för samarbete och lärande.*

Majoriteten av eleverna skulle helst använda ett Facebook-konto skapat för att använda endast i skolsammanhang istället för sitt privata konto om Facebook skulle användas i undervisningen. Detta kan bero på att elever, på samma sätt som alla andra, behöver en privatsfär. Facebook är en social arena där eleverna kan testa och bygga sin identitet. Ungdomar behöver också en frizon där inte vuxna finns.⁹⁷ Samtidigt som de har rätt till ett privatliv⁹⁸, och en stor del av elevernas privatliv finns på Facebook.

Eleverna har dessutom angett i enkäten att de ser på Facebook som någonting som bör användas endast på fritiden. Det finns kanske ett sambands som visar på att eleverna inte riktigt är beredda att släppa in skolan i deras privatliv och fritidssysselsättning. Facebook och andra arenor på Internet är också bundna till ställen där det går att experimentera och bygga sin identitet.⁹⁹

Sammanfattningsvis är elevernas attityder till att använda Facebook som ett pedagogiskt redskap i undervisningen blandade. De är överens om att Facebook kan användas för att dela med sig av material, ställa frågor och ha gemensamma Facebook-grupper för klassen eller projektgruppen. Dock anser de inte att Facebook lämpar sig till att publicera skoltexter samt för att få kommentarer av lärare. Facebook som en del av undervisningen bör alltså i första hand gå ut på att kommunicera i allmänhet samt om undervisningen i stort, men inte som plattform där respons och publicering sker.

⁹⁷ Hansson (2011) s.66

⁹⁸ http://www.skolverket.se/skolutveckling/vardegrund/allas_lika_varde/2.2358/ratten-till-integritet-1.127974 (2012-04-01)

⁹⁹ Alexandersson (2011) s.233-239

5.1 Avslutande diskussion

Att Facebook och andra sociala medier är en plats för lärande är självklart då det i varje socialt sammanhang sker lärande.¹⁰⁰ De sociala medierna, med Facebook i täten, är idag även en viktig arena för det sociala livet. Detta betyder dock inte att skolan bör utnyttja alla dessa arenor. Facebook exempelvis är ett vinstdrivande företag som tjänar pengar på sina användare med hjälp av reklamannonser, ibland riktade sådana, som inte alltid är passade. Detta kan vara en invändning till att Facebook inte bör användas som en läroplattform i skolan. Dessutom finns det många andra plattformar som erbjuder flera olika funktioner och som dessutom är pedagogiskt utformade. På dessa plattformar behöver elever och lärare inte heller ha skilda inloggnings ämnade för privat- eller skolbruk.

Ett annat argument som talar för att Facebook inte bör användas i skolan är att elevernas fritid och privatliv finns på Facebook. Facebook kan vara en frizon på Internet där eleverna kan testa och bygga sin identitet, avskilt från vuxenvärlden.¹⁰¹ ”Klampar” vuxna och skolan in i denna värld kan detta tas ifrån eleverna, och eleverna missar en fristad.

Det som talar för att Facebook ska kunna vara ett pedagogiskt verktyg i undervisningen är att många elever använder det ofta. På så sätt är det nära tillhands och elever kan snabbt ställa en fråga och troligtvis relativt snabbt få ett svar av lärare eller annan elev som är online samtidigt. Då Facebook är en arena där eleverna håller koll på och sköter sina sociala kontakter så är chansen större att de är online här än att det ständigt är online på en plattform som bara har med skolan att göra, som exempelvis FirstClass.

En annan anledning till att använda Facebook i skolan och undervisningen kan också motiveras med att IT-redskap som ungdomar använder sig av i vardagen borde få större plats i skolan. Ofta kan IT-redskap användas i skolan som isolerade verktyg som är bortkopplade från elevernas liv och lärande.¹⁰² Elever kan bli motiverade om de får använda IT som de känner igen från sin vardag och hemmiljö.¹⁰³ Det är också en del av skolans skyldighet till att ge eleverna digital kompetens.¹⁰⁴

¹⁰⁰ Säljö s.13

¹⁰¹ Hansson, T. (2011) Reflektion i bloggar (s.66)

¹⁰² Barnes, Marateo, Ferris (2007) s.3

¹⁰³ *Digitala läresurser – möjligheter och utmaningar för skolan*, (2007) s.23

¹⁰⁴ skolinspeltionslänken

5.2 Framtida forskning

Denna undersökning har bara skrapat på ytan vad det gäller att ta reda på vad eleverna har för inställning till Facebook i skolan och undervisningen. Därför skulle det även vara intressant att gå djupare och undersöka varför eleverna tycker som de tycker och vad det har för andra tankar kring ämnet. Söderlund har snuddat vid detta genom sin undersökning men en vidareutveckling av denna undersökning skulle bland annat vara att man frågar eleverna varför de exempelvis tycker att svenska är det bäst lämpade skolämnet att använda Facebook till samt varför skulle det vara negativt att publicera skoltexter på Facebook. Även bredare undersökningar, som en utveckling av Swärds resultat kring hur lärare tänker om användandet av Facebook i undervisningen, skulle vara intressant.

För framtida forskning skulle det också vara intressant att göra en observationsstudie på en klass eller grupp elever som använder Facebook tillsammans med sin lärare som ett redskap i undervisningen. Detta för att se hur interaktionen och kommunikationen mellan dem sker. Studien skulle även kunna kompletteras med intervjuer där eleverna och lärarna får chansen att reflektera över vilka för- och nackdelar som finns med att använda Facebook i undervisningen, samt på vilka sätt Facebook egentligen används.

Källförteckning

Litteratur

Alexandersson, M & Hansson, T (red.). (2011) *Unga nätmiljöer. Nya villkor för samarbete och lärande*. Lund: Studentlitteratur

Dysthe, O (red.). (2003) *Dialog, samspel och lärande* Lund: Studentlitteratur

Ekström, M & Larsson, L (red.). (2000) *Metoder i kommunikationsvetenskap* Lund: Studentlitteratur

Folke-Fichteelius, M. (red.). (2009) *Lärande och IT* Stockholm: Carlssons bokförlag

Säljö R, (2000) *Lärande i praktiken Ett sociokulturellt perspektiv*, Stockholm: Nordstedts Akademiska Förlag

Säljö R, (2005) *Lärande och kulturella redskap Om lärprocesser och det kollektiva minnet*, Falun: Nordstedts Akademiska Förlag

Tryckta källor

Barnes, K, Marateo, R Ferris, S. (2007) *Teaching and learning with the Net Generation*. Innovate 3(4). <http://www.innovateonline.net>

Bosch, T. (2009) *Using online social networking for teaching and learning: Facebook use at the University of Cape Town*, Communicatio: South African Journal for Communication Theory and Research, 35:2, s.185-200

Findahl, O. (2011) *Svenskar och Internet 2011*, .se <http://www.iis.se/docs/SOI2011.pdf>

Myndigheten för skolutveckling, (2007) *Digitala lärresurser – möjligheter och utmaningar för skolan*, Östervåla: Myndigheten för skolutveckling

Skolverket, *Läroplan för gymnasieskolan 2011*, (gy11) Stockholm: Skolverket

Swärd, E. (2010) *Lärares erfarenheter av att använda sociala webben i undervisningen*. Södertörns högskola

Söderlund, D. (2011) *Fråga på Facebook!- En studie av sex gymnasieelevers användning av ett socialt nätverk*. Göteborgs universitet

Ungdomar och integritet 2009,Datainspektionens rapport 2009:1
<http://www.datainspektionen.se/documents/rapport-ungdom-2009.pdf> Hämtad: 2012-03-27

Ungdomar och integritet 2011,Datainspektionens rapport 2011:1
<http://www.datainspektionen.se/Documents/rapport-ungdom-2011.pdf> Hämtad: 2011-12-04

Vetenskapsrådet (2002). *Forskningsetiska principer inom humanistisk- samhällsvetenskaplig forskning* [Elektronisk version]. Stockholm: Vetenskapsrådet.

Åkerlund, D (2005) *7 B har ingen webbtidning Möjligheter och problem med att använda Internet för publicistiska arbetsätt i grundskola och gymnasium*, Karlstads universitet

Elektroniska källor

Pellepedagog, blogg:

http://pellepedagog.blogspot.com/2011_05_01_archive.html (2011-12-06)

Skolverket:

<http://kollakallan.skolverket.se/socialamedier/artiklar/stakston/> (2011-11-25)

http://www.skolverket.se/skolutveckling/vardegrund/allas_lika_varde/2.2358/ratten-till-integritet-1.127974 (2012-04-01)

Socialbakers:

<http://www.socialbakers.com/facebook-statistics/> (2011-11-17)

<http://www.socialbakers.com/facebook-statistics/sweden> (2011-11-17)

Webmajjen, blogg:

<http://www.webmajjen.se/wordpress/ikt-i-skolan/facebook-i-skolan/> (2011-12-06)

Bilaga 1

Elevenkät - Facebook i undervisningen

Hej!

Jag heter Sophie Björnberg och är lärarstudent vid Karlstads universitet. Jag håller just nu på att skriva en uppsats om elevers attityd till att använda Facebook som ett redskap i undervisningen. För att få svar på detta har jag gjort denna elevenkät som jag är glad över att du som gymnasieelev vill vara med att svara på.

Enkäten är frivillig och sker anonymt.

Tack så mycket för att du vill hjälpa till!

Hälsningar Sophie

Kontakt: sophbjor100@student.kau.se

1. Har du ett Facebook-konto?

- Ja
- Nej

2. Hur många timmar per dag skulle du uppskattningsvis säga att du använder Facebook?

- 0-1 timme
- 1-2 timmar
- 2-3 timmar
- 4-5 timmar
- 6-7 timmar
- 7 timmar eller mer
- Har inte Facebook

3. Vad använder du Facebook till?

Här kan du välja flera alternativ. Om du inte har ett Facebook-konto, klicka i "Har inte Facebook".

- Skriva statusuppdateringar
- "Checka in"
- "Gilla" inlägg / grupper
- Göra inlägg på andras sidor
- Lägga upp bilder / filmer
- Kommentera andras statusar/bilder/inlägg
- Dela med dig av länkar/videoklipp
- Skapa / administrera grupper
- Skriva inlägg i grupper
- Spela spel
- Har inte Facebook
- Övrigt:

4. Använder du Facebook i din mobiltelefon?

- Ja

Nej
Har inte Facebook

5. Använder du Facebook mest i mobiltelefonen eller datorn?

Mobiltelefonen
Datorn
Har inte Facebook

6. När skulle du säga att du använder Facebook mest?

Hemma
I skolan
Till/från skolan/hemmet
Övrig tid
Har inte Facebook

7. Har ni haft diskussioner om Facebook i skolan tillsammans med lärare?

Ja
Nej

8. Vad har diskuterats?

Om du svarat nej på frågan innan, fyll i "Har inte diskuterats"

När ni får/inte får använda Facebook
Om Facebook ska förbjudas/blockeras
Om hur Facebook kan användas i undervisningen
Har inte diskuterats
Övrigt:

9. Om du skulle få använda Facebook i undervisningen, skulle du helst använda ett "skol-konto" eller ditt privata-konto?

Med skol-konto menar jag om du gör ett FB-konto som du bara använder för skolarbeten

Skol-konto
Privat-konto

10a. Hur tror du Facebook skulle passa för olika delar av undervisningen?

	Passar inte alls	Passar mindre bra	Passar ganska bra	Passar mycket bra
Att lärare lägger upp uppgifter Skriva loggbok, processdagbok				
Att eleverna publicerar färdiga uppgifter				
Att ha en FB-grupp vid grupparbeten				
Att ha en FB-grupp för hela klassen				
Att läraren delar med sig av material (Tex länkar)				

10b. Hur tror du Facebook skulle passa att kommunicera med i undervisningen?

	Passar inte alls	Passar mindre bra	Passar ganska bra	Passar mycket bra
Få kommentarer av lärare				
Få kommentarer av klasskompisar				
Ställa frågor till lärare				
Ställa frågor till klasskompisar				
Kommunicera med andra klasser				
Kommunicera med andra skolor				
Få påminnelser av läxor / prov				

11. Hur skulle du tycka det vore att använda Facebook i undervisningen?

- Positivt
- Negativt

12. I vilka ämnen tror du det skulle passa att använda Facebook?

Här kan du välja flera alternativ och lägga till ett annat ämne.

- Svenska
- Engelska
- Samhällskunskap
- Historia
- Matematik
- Övrigt:

13. Hur skulle du tycka att det var att publicera dina skoltexter på Facebook?

- Positivt
- Negativt

14. Vad skulle du tycka om att din lärare fanns på tillgänglig på Facebook för att svara på frågor om skolarbeten osv?

- Positivt
- Negativt

15. Är du idag vän med din lärare på Facebook?

- Ja
- Nej

16. Har du någon gång fått använda ett socialt medie i undervisningen?

Har klassen exempelvis haft en blogg eller använt Facebook, Twitter, Youtube, Flickr m.m

- Ja
- Nej

17. Om du svarade ja på föregående frågan: Vilket socialt medie fick du använda?

18. Tycker du att Facebook är något som bara bör användas på fritiden?

Ja
Nej

19. Kön

Kvinna
Man

20. Ålder?

21. Årskurs?

22. Vilket program läser du på?

23. Har tillgång till fast bredband hemma

Ja
Nej

24. Hur lång resväg har du till skolan?

0-15 min
15-30 min
30-45 min
45-60 min
60 min eller längre